

Н.О. Будна, З.Л. Головка

Я І УКРАЇНА
ЗОШИТ
З ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

3 клас

*Схвалено комісією початкової освіти Науково-методичної Ради
з питань освіти Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.266.0я71

Б90

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент

З.М. Онишків

вчитель початкових класів вищої категорії

Н.Я. Походжай

*Схвалено комісією початкової освіти Науково-методичної Ради
з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(протокол №16 від 26.12.2006 р.)*

Будна Н.О., Головка З.Л.

Б90 Я і Україна. Зошит з громадянської освіти. 3 клас. —

Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007.— 48 с.

ISBN 966-692-226-6

Зошит містить навчальний матеріал, який відповідає новій програмі Міністерства освіти і науки України та Державному стандарту початкової загальної освіти.

Зошит призначений для учнів 3 класу.

ББК 74.266.0я71

Охороняється законом про авторське право.

*Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 966-692-226-6

© Будна Н.О., Головка З.Л., 2004

© Навчальна книга – Богдан,

макет, художнє оформлення, 2007

ЛЮДИНА

ЛЮДИНА — ЧАСТИНА ПРИРОДИ І СУСПІЛЬСТВА

1. Життєвими основами на земній кулі є _____
_____
_____

2. Суспільство складають ...

а) тварини;   б) рослини;   в) люди.

3. Доповни речення словами з довідки.

Людина відрізняється від тварин _____
_____
_____
_____

Слова для довідок: мисленням, мовою, працею, приналежністю до живої природи, здатністю до творчості.

4. Поміркуй і з'єднай окремі частини висловлювань стрілками.

Природні ознаки людини —
це потреба в

Завдяки суспільству і праці
людина

розвинула
навчилася
набула

повітрі
теплі
їжі
продовженні роду
мозок
мовлення
здатності до творчості
співчувати
радіти

НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ЖИТТЄВОГО УСПІХУ**1. Які правові документи гарантують право на освіту?**

- а) Конституція України.
- б) Конвенція про права дитини.
- в) Податковий кодекс України.

2. Чи знаєш ти обов'язки школяра? Запиши.

---

3. Для чого ти ходиш до школи? Вибери найважливіші причини.

- Щоб мати багато друзів.
- Щоб не сердити батьків.
- Так хочуть дорослі.
- Щоб здобути освіту.
- Бо ходять інші діти.
- Щоб дізнатися багато нового й цікавого.
- Щоб заслужити похвалу.
- Щоб вирости цікавою, розумною, вихованою людиною.

4. Прочитай і запиши прислів'я.

Чого Івась не навчився,

краще сіє.

Вік живи —

Хто грамоти вміє, той

того Іван не знатиме.

вік учись.

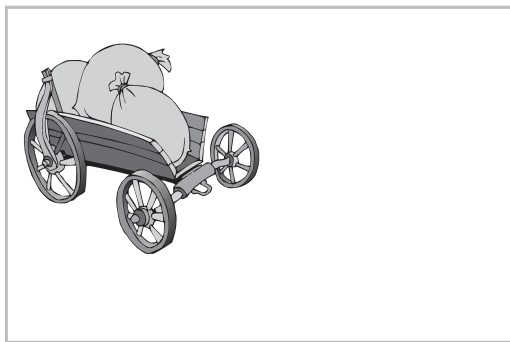
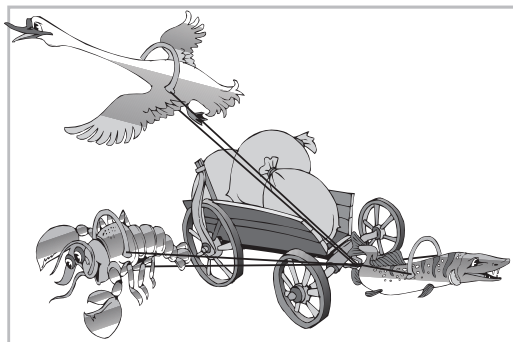

---

2. Прочитай уривок з байки Л. Глібова “Лебідь, Рак та Щука”. Зміни малюнок так, щоб віз зрушив з місця.

...Колись-то Лебідь, Рак та Щука
приставить хуру узялись.
От трое разом запряглись,
смикнули — катма ходу...

Леонід Глібов

3. Що тобі подобається у твоєму другові (подрузі)?

---

4. Розглянь малюнки. Запиши назви зображених казок та утвори правильні висловлювання на основі їх змісту.

Казки “_____”, “_____”

схвалюють

засуджують

жадібність, жорстокість;

дружбу, взаємодопомогу, мудрість;

право на співжиття, добрі стосунки.

ЛЮДСЬКІ ЧЕСНОТИ

1. Які гарні слова ти скажеш у кожному випадку?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Встав, де потрібно, слово “не”.

- На вулиці намагаюся привертати до себе увагу перехожих своїм охайним виглядом.
- У транспорті уступаю місце старшим, дівчаткам, малюкам.
- У магазині дотримуюся черги, чемно поведжуся.

7. Своїм співом Україну прославили _____

---

8. Підпиши портрети.

Слова для довідок: Володимир Великий, Михайло Грушевський, Ярослав Мудрий, Іван Мазепа, Богдан Хмельницький.

9. Підготуй розповідь про одного з відомих українців.

Зміст

ЛЮДИНА	3
Людина — частина природи і суспільства	3
Навчання як складова життєвого успіху	4
Вчимося вчитися	5
Школа	7
Людське “Я”	9
Яким бути?	11
Неповторність людини	12
Як досягти успіху	13
ЛЮДИНА СЕРЕД ЛЮДЕЙ	15
Твоя сім’я	15
Правила поведінки в громадських місцях	17
Ти і твої друзі	19
Людські чесноти	21
Перевага добрих вчинків	23
ПРАВИЛА ЖИТТЯ В СУСПІЛЬСТВІ.	
ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА І ОБОВ’ЯЗКИ	25
Великий дім — держава, лад у ньому — закон	25
Основні правопорушення, поширені серед дітей	26
Вміння відповідати за свої вчинки	28
Чому не можна підглядати	29
Розв’язування прогностичних задач “Що буде, якщо...”	30
КУЛЬТУРА	32
Україна — мій рідний край	32
Пам’ятки культури рідного краю	33
Народні та державні свята	35
Подорож картою України	38
Багатства України	41
Господарська і культурна діяльність твого рідного краю	42
Славетні українці	43

Навчальне видання

Будна Наталя Олександрівна
Головка Зоя Лук'янівна

Я І УКРАЇНА
Зошит з громадянської освіти
3 клас

Головний редактор *Б.Є. Будний*
Редактор *І.М. Чорненька*
Художник *В.А. Басалига*
Комп'ютерна верстка *Т.М. Золоєдова*

Підписано до друку 10.07.2007 р. Формат 70×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 3,24. Умовн. фарбо-відб. 3,24.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com